



Puuteollisuuden ja veneenrakennusalan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2022–2023

Työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta. Vuoden 2022 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2023 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2023 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2024 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla. Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisien syitten takia kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät sisälly määrällisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluvuissa koulutuksen järjestäjien aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2022 tai 2023 toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

	2022	2023	2022	2023
Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	koko tutkinto	koko tutkinto	tutkinnon osat	tutkinnon osat
Puuteollisuuden perustutkinto	219	174	2 090	1905
Puusepänteollisuuden osaamisala	188	155		
Sahateollisuuden osaamisala	21	13		
Puurakenneteollisuuden osaamisala	7	4		
Puulevyteollisuuden osaamisala	2	1		
Ei tietoa	1	1		
Puuteollisuuden ammattitutkinto	144	119	762	790
Sahateollisuuden osaamisala	91	27		
Puulevyteollisuuden osaamisala	39	86		
Puusepänteollisuuden osaamisala	14	6		
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	7	5	28	38
Puusepänteollisuuden osaamisala	6	4		
Mekaanisen metsäteollisuuden osaamisala	1	1		
Veneenrakennusalan perustutkinto	7	15	110	130
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	7	9	30	21
Puuveneen rungon ja kannen valmistuksen osaamisala	5	8		
Lujitemuovirungon ja kannen valmistuksen osaamisala	2	1		
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	0	1	0	4
Yhteensä	384	323	3020	2888

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Koko tutkinnon suoritukset	koko tutkinto		muutos %
	2022	2023	

Puuteollisuuden perustutkinto	219	174	-21 %
Puuteollisuuden ammattitutkinto	144	119	-17 %
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	7	5	-29 %
Veneenrakennusalan perustutkinto	7	15	53 %
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	7	9	22 %
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	-	1	

Tutkinnon osien suoritukset	tutkinnon osat		muutos %
	2022	2023	
Puuteollisuuden perustutkinto	2 090	1905	-9 %
Puuteollisuuden ammattitutkinto	762	790	4 %
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	28	38	26 %
Veneenrakennusalan perustutkinto	110	130	15 %
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	30	21	-30 %
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	-	4	

Opiskelun tavoitteena suorittaa tutkinnon osa tai osia / tavoitteena suorittaa koko tutkinto

Opiskelun tavoitteena koko tutkinto (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Puuteollisuuden perustutkinto	1782	1668	-6 %
Puuteollisuuden ammattitutkinto	735	769	4 %
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	27	36	25 %
Veneenrakennusalan perustutkinto	102	125	18 %
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	30	19	-36 %
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	-	4	

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Puuteollisuuden perustutkinto	308	237	-23 %
Puuteollisuuden ammattitutkinto	27	21	-22 %
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	1	2	100 %
Veneenrakennusalan perustutkinto	8	5	-38 %
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	-	2	
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	-	4	

Pohdintoja

Puuteollisuuden perustutkinnossa 85 prosentilla on ollut vuonna 2022 tavoitteena koko tutkinnon suorittaminen. Vuonna 2023 luku on hiukan suurempi, eli 88 %. Puuteollisuuden ammattitutkinnossa ja puuteollisuuden erikoisammattitutkinnossa tavoite on ollut vuonna 2022 lähes 100 %. Samoin vuonna 2023. Veneenrakennusosalalla perustutkintoa on vuonna 2022 tavoitellut n. 90 % ja ammattitutkintoa n. 100 %. Vuonna 2023 luvut eivät merkittävästi ole muuttuneet. Kun tarkastellaan mitä tutkinnon osia on valittu opiskelun tavoitteena pelkän tutkinnon osan tai osien suorittaminen, niin Puuteollisuuden perustutkinnossa on painopiste ollut vuonna 2022 ja vuonna 2023 tuotteiden valmistamisessa. Puuteollisuuden ammattitutkinnossa on keskitytty mekaanisen metsäteollisuuden työtehtävissä toimimiseen, Puuteollisuuden erikoisammattitutkinnossa on keskitytty Puusepäntöalan toiminnan kehittämiseen. Veneenrakennusalan perustutkinnossa painopiste on ollut samoin vuonna 2022 tuotteen valmistamisessa ja veneenrakennusalan ammattitutkinnossa yrittäjyys on merkittävä osa suoritettuja tutkinnon osia tuotteen valmistamisen lisäksi. Vuonna 2023 pakolliset tutkinnon osat olivat merkittävä osa suoritetuista tutkinnon osista.

Tutkintojen järjestäminen

Järjestämisluvat / Aktiiviset koulutuksen järjestäjät

Tutkinto	Järjestämisluvat 2022	Järjestämisluvat 2023	Aktiiviset järjestäjät 2022	Aktiiviset järjestäjät 2023
Puuteollisuuden perustutkinto	56	56	31	30
Puuteollisuuden ammattitutkinto	22	22	14	16
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	12	12	5	6
Veneenrakennusalan perustutkinto	53	53	3	3
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	4	4	2	2
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	2	2	0	1

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Järjestämisluvissa ei ole tapahtunut muutoksia.

Tutkintojen järjestäminen sekä tutkintojen ja tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Koulutuksen järjestäjissä tutkintoja vastaanottavat muutama iso toimija. Toimikunnan toimialalla on lukuisia järjestämislupia, joista vain aktiivisia noin 50 %. Veneenrakennusalan tutkintojen osalta on kaksi aktiivista toimijaa, mutta järjestämislupia on yli 50:llä koulutuksen järjestäjällä.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Tutkintoja järjestetään eri puolilla Suomea, mutta joillakin alueilla selvästi enemmän järjestämisluvan omaavia koulutuksen järjestäjiä. Puuteollisuuden tutkintoja on suoritettu myös ruotsin kielellä.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2022 %

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Puuteollisuuden perustutkinto	48	42	3	7
Puuteollisuuden ammattitutkinto	98	1	0	1
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	50	50	0	0
Veneenrakennusalan perustutkinto	54	30	16	0
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	3	0	97	0

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2023 %

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Puuteollisuuden perustutkinto	42	47	4	7
Puuteollisuuden ammattitutkinto	96	2	1	2
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	82	13	-	5
Veneenrakennusalan perustutkinto	59	29	10	2
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	33	14	53	0

**luvuissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet*

Ammatillisten tutkinnon osien kaksikantaisuuden toteutuminen arvioinnissa 2022 ja 2023*

Tutkinto	opettaja ja työelämän edustaja 2022	opettaja ja työelämän edustaja 2023	ei tietoa 2022	ei tietoa 2023
Puuteollisuuden perustutkinto	53 %	55 %	7 %	4 %

Puuteollisuuden ammattitutkinto	89 %	95 %	2 %	1 %
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	43 %	78 %	21 %	5 %
Veneenrakennusalan perustutkinto	96 %	96 %	-	2 %
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	-	75 %	-	25 %
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	100 %	100 %	-	-

**luvuissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet*

Opiskelijapalautteen keskiarvot* (päätökysely)

Tutkinto	keskiarvo näyttö 2022	keskiarvo näyttö 2023	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2022	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2023
Puuteollisuuden perustutkinto	4,3	4,3	4,2	4,1
Puuteollisuuden ammattitutkinto	4,5	4,4	3,9	4,1
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	-	-	-	-
Veneenrakennusalan perustutkinto	4,1	4,2	4,1	4,0
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	-	4,6	-	3,9

* *Arviointiasteikko 1-5*

Työpaikkakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Puuteollisuuden perustutkinto	4,1	3,9
Puuteollisuuden ammattitutkinto	3,4	4,6
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	-	-
Veneenrakennusalan perustutkinto	3,9	3,9
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	-	-

* *Arviointiasteikko 1-5*

Työpaikkaohjaajakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Puuteollisuuden perustutkinto	4,2	4,1
Puuteollisuuden ammattitutkinto	3,7	4,1
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	4,2	-
Veneenrakennusalan perustutkinto	4,5	4,2
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	-	-

* *Arviointiasteikko 1-5*

Pohdintoja

Kaksikantaisuuden toteutuminen

Veneenrakennusalla kaksikantaisuus näyttää toteutuvan paremmin kuin puuteollisuuden tutkintojen osalta. Puuteollisuuden ammattitutkinnossa toteutuu kaksikantaisuus erittäin hyvin. Osaamisen arvioinnissa puuteollisuuden osalta kaksikantaisuus toteutuu hyvin, kun arviointi suoritetaan työpaikalla. Ja vastaavassa tilanteessa veneenrakennusosalalla kaksikantaisuus toteutuu täydellisesti. Puuteollisuuden perustutkinnossa ei kaksikantaisuus toteudu toivotulla tavalla. Useammalla koulutuksen järjestäjällä on ammatillisissa tutkinnon osissa kaksikantaisuuden sijaan käytetty kaksi opettaja-arvioijaa.

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Puuteollisuuden erikoisammattitutkinnossa on suoritettu puolet oppilaitoksessa, joka voi esim. johtua siitä, että yrityksellä/työpaikalla on ollut investointisuunnitelma, mutta näyttöajankohtana ei ole ollut esim. CNC-työstöyksikköä käytettävissä. Veneenrakennusalan ammattitutkinnon suuri osuus yhdistelmällä oppilaitos ja työpaikka johtuu kahden koulutuksen järjestäjän välisestä yhteistyöstä vuonna 2022 ja myös vuonna 2023.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näyttöille

Alaikäiset ja erityistä tukea tarvitsevat, voivat tarvita rauhallisen näyttöympäristön, jossa on tarvittaessa tuettua toimintaa. Työelämän toive on, että työjaksolle tulevat opiskelijat osaavat jo työskennellä peruskoneilla työturvallisesti. Työtahti työelämässä ei myöskään anna sijaa hitaalle työskentelylle ja työelämätaidot kuten työaikojen ja työjärjestyksen ymmärtäminen on perusolettamus. Toisaalta työpaikalla voi olla hyvin yksipuolista näyttöympäristöä tarjolla. Esim. tietokoneohjattu CNC- jyrsin on suuri investointi pienyritykselle.

Oppilaitosympäristössä voidaan luoda yrityksen kaltaisia oppimisympäristöjä, jossa opiskelijat voivat myös toimia yrittäjämäisesti. Koulutuksen järjestäjillä on omia näyttöympäristöjä, kuten esim. kalusteasennukset talotyömaalla. Työelämän edustaja tulisi kuitenkin tulla oppilaitokseen seuraamaan näyttöä ja joka tapauksessa arviointi tulee olla kaksikantainen. Työpaikan edustajan saaminen mukaan näyttöön paikan päälle vaikeuttaa se, että kulukorvauksien maksaminen on kallista ja työaikaresurssin vapauttaminen on haastavaa.

Toimikunnan havaintojen mukaan opiskelijoilla ei välttämättä ole edellytyksiä siirtyä suoraan työpaikoille koska perustaidot puuttuvat. Erilaisia kädentaitoja ei ole esim. hankittu jo kotoa. Toimikunnan toimialan tutkinnoissa korostuu työturvallisuusasiat, jotka on huomioitava erityisesti nykyajan älylaitteiden ja käsipuhelimen käytössä, jotta työn fokus säilyy kriittisissä työtehtävissä. Toisaalta älylaitteiden ohjelmistot voivat auttaa työturvallisuuden ylläpitoa erilaisissa tehtävissä työpaikalla. Opiskelijoilla voi olla heikot työelämätaidot, esim. työaikojen noudattaminen, poissaolojen ilmoittaminen ja työohjeiden noudattaminen. Lisäksi voi olla puutteita oma-aloitteisuudessa ja kiinnostukseen omaa työalaa kohtaan.

Yleistyksen oikaisupyynnöistä

Työelämätoimikunnalle on saapunut yksi osaamisen arvioinnin oikaisupyynnöitä käsiteltäväksi. Tämän perusteella ei voida tehdä yleistyksiä.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Vierailukäynneillä on havaittu, että osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien osalta oppilaitoskohtainen toteutus on hyvällä mallilla. Tutkintokohtaisissa toteutuksissa on vielä kehitettävää.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Jokaisella koulutuksen järjestäjällä omat toimintatapansa toteuttaa HOKS. Koulutuksen järjestäjän on syytä laatia omat ohjeet siitä, miten mahdolliset HOKS-muutokset merkitään asiakirjaan.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa toimikunnan näkemyksen mukaan

Työelämästä on tullut toiveita lisätä tietokoneohjattujen työstökoneiden käyttökoulutusta oppilaitoksissa. CNC-koneiden korkea hinta ovat aikaisemmin olleet esteenä, mutta nyt löytyy myös pienempiä ja edullisempia CNC-työstöyksiköitä, joiden avulla tätä koulutusta on mahdollista lisätä.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Vierailukäynnillä havaittiin, että ammatillisten tutkinnon osiin integroidaan jonkin verran YTOja, joiden kautta varmistetaan, että opiskelijat saavuttavat riittävän osaamisen mahdollisia jatko-opintojaan varten, esim. AMK-matematiikkaa.

Tutkintojen perusteiden ja tutkintorakenteen toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Mittatilauspuusepän tai rakennuspuusepän yrityksissä suoritetaan tehtäviä, joissa voidaan tarvita osaamista kahdesta tutkinnosta, sekä Puuteollisuuden että Taideteollisuuden tutkinnosta. Näin ollen olisi tarpeen olla mahdollista suorittaa kummastakin tutkinnosta enemmän kuin vain yhden tutkinnon osan toisesta tutkinnosta valinnaisena.

Puusepän mittatilaustoiminnassa, rakennusalan puusepäntehtävissä sekä pienverstaissa, jotka ovat valtaosa työllistävistä yrityksistä, tarvitaan tänä päivänä tutkinnon osia molemmista tutkinnoista ja tutkintorakenne ei täten vastaa nykypäivän tarpeita. Useammassa, erityisesti mittatilaus ja rakennusalan puualan yrityksessä, on

myös nostettu esille tarve keskittyä työelämätaitojen parantamiseen, ja tämän olisi syytä huomioida vahvemmin tutkinnon perusteissa.

Levyteollisuuden tarpeisiin valmistuu hyvin vähän ammattitaitoisia henkilöitä ja useimmiten työvoima on saanut peruskoulutuksensa muulta alalta. Alalla on hyvin yleisenä toimintatapana, että käytännössä koulutus levyteollisuuden tehtäviin tapahtuu oppilaitosten kanssa yhteistyössä toteutetuissa oppisopimuskoulutuksissa, joissa henkilö suorittaa levyalan ammattitutkinnon. Painopisteenä on tällöin hyvin vahvasti työssäoppiminen, teoriapäivien ollessa varsin rajalliset. Käytäntö on kuitenkin todettu toimivaksi, vaikka edellyttääkin vahvaa sitoutumista yrityksiltä, joiden omat asiantuntijat huolehtivat myös osittain teoriakoulutuksesta.

Työelämä on myös nostanut esille huomion siitä, että tänä päivänä, kun oppilaitosten tehtävä enenevässä määrin on myös inklusiosta huolehtiminen, keskittyminen työelämän tarpeisiin osaajista ei enää ole riittävä. Tilanne on kärjistynyt tietyissä yrityksissä siihen, että tarvittava henkilökunta palkataan ulkomailta. Odotuksena on, että opiskelijoilla on työelämätaidot hallussa ja ymmärtää työturvallisuuden merkityksen toimintatavoissa sekä omaksuu roolin työyhteisön jäsenenä. Halu oppia uutta ja valmius jakaa omaa osaamistaan muille, ovat odotuksia työelämän näkökulmasta.

Kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Puuteollisuuden perustutkintoa tarjoavien oppilaitosten määrä on vähentynyt merkittävästi ja useampi oppilaitos tarjoaa nyt opetusta samoissa tiloissa ja usein samoissa ryhmissä sekä Puuteollisuuden että Taideteollisuusalan, puuala, tutkintoihin. Havainto on, että opiskelijan näkökulmasta tämä kahtiajako perusteissa aiheuttaa epäselvyyttä. Myös työelämän näkökulma (kts. edellinen) on sama. Veneenrakennusalan perustutkinto toimii hyvin nykymallisessa koulutuksessa.

Toimikunta ehdottaa, että Puuteollisuuden perustutkinnon ensimmäinen pakollinen tutkinnon osa tulisi suorittaa kokonaan oppilaitoksessa tarvittavien valmiuksien saavuttamiseksi siten että, näyttöjä arvioidaan kaksikantaisesti. Puuveneiden rakentamisen osalta esitetään veneenrakennusalan erikoisammattitutkintoon uudistuksia. Vanha malli oli, että erikoisammattitutkinnon eroa ammattitaitovaatimusten osalta ammattitutkinnosta vain sanalla "vaativa". Olisi eduksi, mikäli erikoisammattitutkintoon sisältyisi osaamista projektinhallinnasta.

Veneenrakennusalan ammattitutkintoon esitetään osaamisalaksi Venetelakkatöitä. Nykyisessä mallissa on kolme osaamisalaa: Puuveneiden rungon ja kannen valmistaminen, Lujitemuoviveeiden rungon ja kannen valmistaminen sekä Veneen kone ja laitekorjaus. Viimeksi mainittu ei nykyisellään palvele tutkinnon suorittajia koska kaikki venetelakat eivät korjaa ja huolla veneitä. Tutkintoa on uudistettu viimeksi vuonna 2015, joten toimikunta esittää tutkinnon uudistustyön aloittamista.

Tutkintorakenteen toimivuus

Toimikunnan havaintojen mukaan tutkintorakenne on toimialaansa kuuluvien tutkintojen osalta toimiva, eli nykyiset Puuteollisuuden perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto. Tutkintoina Veneenrakennusalan perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto toimivat tutkintorakenteessa. Viitaten edelliseen kappaleeseen, Veneenrakennusalan ammattitutkintoon esitetään muutosta osaamisaloihin.